

ΚΕ 800 – Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης (κοινωνικοποίηση – διαπολιτισμικότητα)

Ενότητα 10: Μοντέλα εκπαίδευσης μειονοτήτων

Αναστασία Κεσίδου
Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Τι **δεν** είναι η διαπολιτισμική εκπαίδευση;

Στη βιβλιογραφία συζητούνται πέντε μοντέλα του πολιτισμικού πλουραλισμού στην εκπαίδευση: **δύο μονοπολιτισμικά και τρία πλουραλιστικά.**

Τα πέντε μοντέλα

1. Αφομοιωτικό.
2. Ενσωμάτωσης.
3. Πολυπολιτισμικό.
4. Αντιρατσιστικό.
5. Διαπολιτισμικό.

1. Αφομοίωση 1/2

- Στόχος: η πλήρης ταύτιση με τα χαρακτηριστικά της κυρίαρχης ομάδας.
- Η μητρική γλώσσα και ο πολιτισμός καταγωγής τίθενται στο περιθώριο.
- Γρήγορη εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής – γρήγορη αφομοίωση στο κυρίαρχο περιβάλλον.
- Επάρκεια στην εθνική γλώσσα και τον πολιτισμό.
- Διατήρηση παράδοσης, εθνικής κληρονομιάς, διαχρονική αξία εθνικού κράτους.

1. Αφομοίωση 2/2

- Παιδιά μειονοτήτων ως παιδαγωγικό πρόβλημα.
- Δεν διδάσκεται η μητρική γλώσσα.
- Υποχρέωση του κράτους να βοηθά όλα τα άτομα να γίνουν ανταγωνιστικά στην επίσημη γλώσσα και τον πολιτισμό.
- Περιορισμός της παρουσίας των αλλοδαπών στο σχολείο.

2. Ενσωμάτωση 1/3

- Η υπάρχουσα παράδοση της εθνικής ομάδας αποτελεί μέρος της νέας εθνικής ταυτότητας: **όχι πλήρης αποκοπή από τις ρίζες.**
- Η πολιτισμική ετερότητα είναι αποδεκτή όσο δεν εμποδίζει την ενσωμάτωση και δεν θέτει σε κίνδυνο την κοινωνία.
- Η ανοχή δεν αφορά το βασικό δομικό υπόβαθρο της κοινωνίας.

2. Ενσωμάτωση 2/3

- εκμάθηση μητρικής γλώσσας (σε ιδιωτικό πλαίσιο).
- προγράμματα σχολικής ενίσχυσης των παιδιών των μεταναστών.
- στα Προγράμματα Σπουδών εντάσσονται γνώσεις των ιστορικών και πολιτισμικών πλευρών των μεταναστευτικών ομάδων που θεωρείται ότι θα μπορέσει να διευκολύνει την αποδοχή τους με στόχο την ενσωμάτωση.

2. Ενσωμάτωση 3/3

- πολιτισμικές πλευρές μειονοτήτων μπορεί να εισάγονται στα Προγράμματα Σπουδών, αλλά με κριτήριο τις αξίες του **κυρίαρχου πολιτισμού**.
- ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών = ικανότητα για προσαρμογή των παιδιών στο κυρίαρχο σχολείο.
- Στόχος **δεν** είναι η πολιτισμική ανταλλαγή ανάμεσα σε όλους τους μαθητές.

3. Πολυπολιτισμικό μοντέλο 1/2

- δεν θα πρέπει να συγχέεται με το διαπολιτισμικό.
- βασίζεται στην παραδοχή ότι η κοινωνική συνοχή θα επέλθει, εάν δοθεί σε όλους τους πολιτισμούς που εκπροσωπούνται στην κοινωνία η δυνατότητα να αναπτύσσονται ισότιμα.
- ελευθερία, το παιδί να μορφώνεται με βάση τη μητρική του γλώσσα και το δικό του πολιτισμό.

3. Πολυπολιτισμικό μοντέλο 2/2

- μπορούν να αναπτύσσονται ξεχωριστά σχολεία ή προγράμματα για κάθε ομάδα του σχολικού πληθυσμού.
- Αλλά: οι πολιτισμοί αναπτύσσονται ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο: **παράλληλες κοινωνίες** μέσα στην κυρίαρχη κοινωνία με αποτέλεσμα να μην επιτυγχάνεται τελικά το αίτημα για κοινωνική συνοχή.
- **Όμως: σε ποια περίπτωση μπορεί να κριθεί σκόπιμη η εφαρμογή του πολυπολιτισμικού μοντέλου;**

4. Αντιρατσιστικό μοντέλο 1/2

- πρόληψη και άρση του ρατσισμού στο σχολείο και την κοινωνία.
- η κυρίαρχη ομάδα να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους τα παιδιά κάποιων ομάδων που μειονεκτούν οδηγούνται σε σχολική αποτυχία.
- Οι μειονοτικές ομάδες να λάβουν τους πόρους που χρειάζονται, προκειμένου να λειτουργήσουν με όρους ισότητας και με επιτυχία στο σχολείο.
- Συζήτηση επίμαχων κοινωνικών ζητημάτων από εκπαιδευτικούς και μαθητές στο σχολείο.
- Έμφαση στον **θεσμικό ρατσισμό**: φανερός ή λανθάνων ρατσισμός που ενυπάρχει στις δομές και τους θεσμούς της κοινωνίας και της εκπαίδευσης.

4. Αντιρατσιστικό μοντέλο 2/2

- κριτική: μετατρέπει το σχολείο σε πεδίο ανταγωνισμού ανάμεσα σε κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις.

5. Διαπολιτισμικό μοντέλο

- Αξιώματα*.
 - Αρχές*.
 - Θέμα ταυτότητας*.
 - Πρακτικές.
 - Διγλωσσία – δίγλωσση εκπαίδευση.
- * (βλ. ενότητα «Μετανάστευση και διαπολιτισμική εκπαίδευση»).

Πρακτικές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

1. Συνεκπαίδευση παιδιών με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο.
2. «Άνοιγμα» των Προγραμμάτων Σπουδών στους μειονοτικούς πολιτισμούς.
3. Απομάκρυνση προκαταλήψεων, στερεοτύπων και εικόνων εχθρού από τα σχολικά βιβλία.
4. Οργάνωση κοινών προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ μαθητών με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο.
5. Εισαγωγή των διαπολιτισμικών αρχών στην αρχική εκπαίδευση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Δίγλωσση εκπαίδευση

Γιατί ναι στη δίγλωσση εκπαίδευση;

- **Πολυγλωσσία ως δεξιότητα-κλειδί** στη σημερινή εποχή.
- Αναφαίρετο δικαίωμα στη **διατήρηση της γλώσσας και του πολιτισμού.**
- **Θετικές επιδράσεις της διγλωσσίας** ως αποτέλεσμα σωστά σχεδιασμένων και οργανωμένων δίγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (μεγαλύτερη ευφυΐα και ευελιξία του νου, κριτική και μεταγλωσσική ικανότητα, μεγαλύτερη ικανότητα συνειδητοποίησης του αυθαίρετου χαρακτήρα της γλώσσας, κτλ.).
- **Η μητρική γλώσσα αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία οικοδομείται η δεύτερη γλώσσα** (η αποτελεσματική πρόσκτηση της δεύτερης γλώσσας βασίζεται στην καλή γνώση της πρώτης).

Η μητρική γλώσσα αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία οικοδομείται η δεύτερη γλώσσα 1/3

Ερευνητικά δεδομένα:

Skutnabb-Kangas/Toukoumaa (Σουηδία, 1976).

- Παιδιά Φινλανδών μεταναστών στη Σουηδία που είχαν μεταναστεύσει σε ηλικία **10-12 ετών** κατείχαν τη **μητρική τους γλώσσα** μετά από παραμονή **2-4 ετών** στη Σουηδία περίπου στον ίδιο βαθμό με τους συνομηλικούς τους στη Φινλανδία. Οι γνώσεις τους στα Σουηδικά (**δεύτερη γλώσσα**) πλησίαζαν αρκετά αυτές των Σουηδών συμμαθητών τους.

Η μητρική γλώσσα αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία οικοδομείται η δεύτερη γλώσσα 2/3

- Παιδιά Φινλανδών μεταναστών στη Σουηδία που είχαν μεταναστεύσει σε ηλικία **6-8 ετών** ή **κατά την προσχολική ηλικία** παρουσίαζαν μετά από παραμονή **2-4 ετών** στη Σουηδία μια αρνητική εικόνα **και στις δύο γλώσσες** (ανήκαν στο 20% των μαθητών με τις χειρότερες επιδόσεις!).

Η μητρική γλώσσα αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία οικοδομείται η δεύτερη γλώσσα 3/3

Ερμηνεία των αποτελεσμάτων:

Στην πρώτη περίπτωση:

Τα παιδιά είχαν αποκτήσει στη μητρική τους γλώσσα ένα επίπεδο που τους επέτρεπε να συνεχίσουν να καλλιεργούν την ίδια, αλλά και να αποκτήσουν με τη βοήθειά της καλές γνώσεις και στη δεύτερη γλώσσα.

Στη δεύτερη περίπτωση:

Η αρνητική εξέλιξη όσον αφορά τη μητρική γλώσσα οφείλεται στο ότι **διαταράχτηκε η εξέλιξη της μητρικής γλώσσας** στα πρώτα σχολικά έτη, με αποτέλεσμα τα παιδιά να μην αποκτήσουν σε ικανοποιητικό βαθμό την αφαιρετική σκέψη. Αυτό είχε **αρνητικές επιπτώσεις και στην εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας!**

Προτάσεις για μια δίγλωσση εκπαιδευτική πολιτική 1/3

- **Προσχολική αγωγή:**
Καλλιέργεια στα νηπιαγωγεία με παιγνιώδη τρόπο **και των δύο γλωσσών** (δεν διακόπτεται βίαια η γλωσσική κοινωνικοποίηση των παιδιών που προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμικό πλαίσιο, γενικότερα οφέλη από τη δίγλωσση κοινωνικοποίηση, κτλ.).

Προτάσεις για μια δίγλωσση εκπαιδευτική πολιτική 2/3

- **Σχολείο:**
 - Καλλιέργεια της μητρικής γλώσσας τουλάχιστον μέχρι οι μαθητές να αποκτήσουν τη γλωσσική επάρκεια που θα τους επιτρέψει να παρακολουθούν τα μαθήματα στη δεύτερή τους γλώσσα.
 - Αξιοποίηση των γνώσεών τους στη γλώσσα της χώρας προέλευσης (σε μορφές δίγλωσσης εκπαίδευσης, όπως Δίγλωσσα Σχολεία, Δίγλωσσες Τάξεις, Κανονικές Τάξεις με διαφοροποιημένο πρόγραμμα, Τμήματα Μητρικής Γλώσσας, κτλ).

Προτάσεις για μια δίγλωσση εκπαιδευτική πολιτική 3/3

- Όλες οι μορφές εκπαίδευσης πρέπει να είναι **ανοιχτές και στους Έλληνες μαθητές** (αποφυγή πιθανής γκετοποίησης).
- Τα παραπάνω θα οδηγήσουν στην **ομαλή ένταξη των «διαφορετικών» μαθητών** αλλά και στην **ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.**

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αναστασία Κεσίδου.
«ΚΕ 800. Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Μοντέλα εκπαίδευσης
μειονοτήτων». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή
διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS294/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

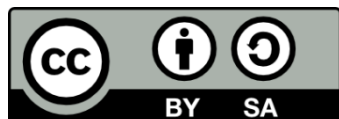
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: <Αντώνης Χατζηχρήστος>
Θεσσαλονίκη, <Εαρινό Εξάμηνο 2013-2014>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

